

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone, za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Vredništvo in upravnništvo Komenskega (Poljske) ulice št. 12.

Kateri faktorji ovirajo pri nas napredek prave cerkvene glasbe?

Piše Fr. Kimovec.

(Dalje.)

Ber torej nekateri živé v prepričanju, da znajo vse, da se jim ni treba nič več učiti, zato se prav nič ne pripravljajo na skladbe. Meni nič, tebi nič jih začno učiti, ne da bi jih sami prej proučili, in ko se pevci toliko navadijo, da zadenejo note, je že dobro, gre že izvrstno. Toda ako kdo sam ne razumi skladbe, kako more pevce pripraviti do tega, da bi peli res z občutom, ko često ne razumi sam niti besedila? Kako naj zadene pravi tempo, ako često ne razumi raznih izrazov, ako prestavlja „più mosso“ z malo bolj počasi itd.?! Prav zato pevci velikrat tako slabo izgovarjajo besede, zlasti latinske, da iz vsega ni nazadnje drugega kot neka zmes, ki je ni mogoče umeti. Samoglasniki popolnoma otemné in se prelevé v čisto druge, se izpremené v sorodne, besede so vse pretrgane ali vsled oddihavanja ali vsled pretrgane pisave ali pa iz razvade; često se soglasniki, zlasti na koncu, kaj radi popolnoma poizgubé. Da se bolj natanko vidi, kam jo lahko zavozi napačno izgovarjanje, samo en zgled: tanto mergom za kromentom, veni remorce noi sem zaom de fektoi.

Komur ni sicer znano besedilo, ta bo težko, težko iz tega zvedel, kaj naj pravzaprav pomeni. Sicer ne čutimo takih napak toliko, ker smo nanje navajeni, zlasti ako ne pridemo nikamor, da bi slišali besede lepo izgovarjati. Kot mal deček sem n. pr. slišal v domači podružniški cerkvi „Tantum ergo“ z zgoraj navedenim izgovarjanjem, in ko sem ga pozneje tudi slišal pravilno v farni cerkvi — tam so namreč prav posebno pazili na čisto izgovarjanje — sem ga imel celo za spakovanje. Ne rečem in nočem trditi, da pride slabo izgovarjanje povsod do takih izrodkov, zakaj pri naši podružnici so bili pevci sami sebi prepuščeni; toda ona ali druga napaka se šopiri na marsikakem koru. Ta napaka zelo, zelo oslabi petje, naj je predavanje v drugih ozirih še tako dovršeno. Meni se zdi, kakor bi mi kdo v umetno izdelani posodi ponujal plesniv kruh.

A često se razven tega tudi ne držé nikakega takta, zdaj hitro, zdaj počasi, kakor se ravno organistu naredi; posebno čudno je slišati, ako je organist z orglami vedno za osminko naprej, ako pridejo hitre pasaže, tedaj nastane taka izmešnjava, da ni mogoče poslušati; se često drvé in deró kar tja v en dan, da je le kaj hrušča, orgle orglajo po svoje, pevci pojo po svoje, večkrat orgle preprijejo vse; zlasti ako organist vidi, da so pevci izgubili nit, tedaj buti z miksturo ali kako tako zverjo, da človek strahu poskoči in misli, da se svet podira. Seveda, ako se upajo brez vsake priprave na kor, ako hočejo vselej peti kaj novega, jim mora iti tako.

A če je treba nastopiti kje pri kaki veselici, na kakem izletu, tedaj je pa druga, tedaj se pa že potrudijo, da gre gladko; tedaj organist zastavi vse svoje znanje, da se „postavijo“. Ko bi pač malo pomislili, komu pojó na veselici in komu v cerkvi; tu Bog, tam ljudje, tu v čast in slavo božjo, a tam v zabavo in veselje ljudem. Za kaj se je torej treba bolj pripravljati? Menda ne bo težko uganiti?

Toda ne le za nove, ampak tudi za skladbe, ki so se že pele, je treba priprave. Zlasti ako so kaj težje in finejše. Pevci namreč le preradi pozabijo na razne stvari, ki so same po sebi zdaj manj važne, ki pa zelo določajo značaj skladbe. Zato je dobro, da se ponové vselej tudi stare skladbe, tudi ako jih sicer dobro zadenejo, zakaj le tako jih more pevovodja opomniti na take posameznosti.

Zgodi se pa tudi narobe, da nekateri organisti prav nič ne zaupajo sebi in svojim pevcem; pritožujejo se, da ne morejo dobiti dovolj dobrih pevskih moči, ker niso ljudje za to, nimajo posluha, nočejo se odzvati povabilu in še marsikaj takega. No jaz sem se za svojo osebo prepričal, da more vnet organist tudi v najmanjši fari dobiti toliko pevk, da jih je dovolj, ako ima le dovolj dobre volje in kaj vztrajnosti. Pač je gotovo, da se ti bo težko kdo ponujal, da bi hodil pet, tudi jih ne boš dobil, ako boš samo enkrat rekel proti temu ali onemu, da bi rad dobil kakih novih grl, — treba je najprej pozvedeti, kdo kaj „dobro poje“, kdo ima kaj posluha in veselja; treba je k vsakemu posebej stopiti ali pa naročiti, da naj pride k vajam. Poznam čisto male fare, kjer imajo kljub malemu številu prebivavcev prav dobro petje, ker zna pevovodja poiskati pevke, poznam pa zopet veliko večje fare, kjer je pa petje prav slabo, na tleh; in zakaj? ker se pač organist ne potruži toliko, da bi si poiskal moči.

(Dalje prih.)

Glasba pri zahodno-azijskih narodih: Babiloncih, Asircih, Judih, Perzih in Arabcih.

(Dalje.)

Judje so bili pač najbolj oblagodarjeni z ozirom na dušo in telo. Oni so imeli jedino pravo vero, katera jih je stavila nad vse druge narode. A ona jim je tudi pomagala, da so vneti za čast svojega Boga, ga častili v prekrasnih pesniških umotvorih, kateri se gledé vzvišenosti smejo meriti z vsemi pesniškimi proizvodi starega veka. S pesmijo je pa že sama ob sebi združena

tudi glasba. Bogu Jahve so se bližali z največjim spoštovanjem in ga častili kolikor mogoče veličastno; kar ni mogla doseči gola proza, to je nadomeščala poezija in vrhunec in spolnitev obojega pa je bila glasba. Pri vseh slovesnejših prilikah so prepevali. Omenim naj le nekoliko vzgledov. Po srečni rešitvi iz Egipta je sestra Mojzesova, Mirjam s pavkami in petjem poveljevala Gospoda; ravno tako prepevata Deborah in Barak po zmagi nad Kanaanci. Ko je Samuel mazilil Savla, mu je mej drugimi prerokoval sledeče v poroštvo, da ga je res Bog izbral: „Potem boš prišel h griču Božjemu, kjer imajo Filistejci stražo; in ko ondi v mesto pridejo, te bo srečala truma prerokov, ki pridejo z višave, pred njimi pa brenklje (psalterij) in bobni, in pišali, in citre, oni pa bodo prerokovali“ (I. kralj. 10, 5.) Tukaj in še na več mestih pomenja „prerokovati“ pobožno prepevati. To dejstvo nam dokazuje, da so se že v patriarhalni dobi v preroških šolah vadili v petju. Take šole so bile v Jeruzalemu, Bethel-u, Jerihi, Gilgal-u, Najoth-u in v Rami.

In kdo ne zna, da je David izvrstno igral harfo ter pred skrinjo zaveze skakajoč in plešoč prepeval hvalo in slavo Bogu. David je še le ustanovitelj prave „musicæ sacrae“, in on je odločil za bogočastje posebne pevce. V I. kronički knjigi (25, 1.) beremo: „Tedaj so David in viši vojskine trume odločili v službo sinove Azafove in Hemanove, in Idithunove, da bi prerokovali t. j. svete pesmi prepevali na citre, in brenklje, in cimbale, in da bi po svojem številu sebi izročeno službo opravljali“. Te pevce je razdelil po žrebu v 24 vrst. Vendar glavna zasluga Davidova gledé glasbe ne obstoji v tem, kar smo sedaj povedali, ampak v tem, da je skladal in pel pesmi, kakor mu jih je navdihoval sv. Duh. Imenujejo se te pesmi psalmi. Beseda psalm je grška (*ψαλμός*), ter pomenja igranje na strune in v širšem pomenu tudi pesem, ki se poje ob spremljevanju kakega glasbila na strune.

Veliko je število pravljic, katere pripovedujejo o čudoviti moči glasbe, n. pr. o Orfeju, Amfijonu, o Pythagoru, o nekih posebnih vrstah indijske glasbe itd. Seveda so to le izmišljene bajke, ki imajo zdravo jedro. A pri Judih se je to res godilo. Ko je namreč David pel in zraven udarjal na svojo harfo, je pregnal hudega duha, ki je mučil kralja Savla. Na enak način so se pri bučanju trobent razrušila zidovja mesta Jerihe; seveda je tu deloval Bog; on je le dopustil, da je na videz imela glasba tak učinek.

David in njegov modri in mogočni sin Salomon sta imela tudi velike godbene kapele na svojih dvorih nalik drugim orientalskim kraljem, kakor nam pripoveduje Ekleziast 2, 8. Po Salomonovi smrti so pa glasbo pri službi Božji vedno bolj zanemarjali. Pozneje jo je preosnoval Hiskia; a čim bolj so se pogrezovali Judje v paganstvo, tem manj se gledali na dobro sveto petje in glasbo.

Skoro nemogoče je določiti, kakšne da so bile melodije starojudovskih psalmov. Vendar je možno, da se je vsaj nekoliko starih melodij ohranilo še do dandanes v judovskih tempelnih, posebno ako pomislimo, kako krčevito, skoro bi rekel trmasto, ie drže Judje starih navad. Vendar se tudi dandanes Judje razlikujejo med seboj gledé obrednega petja; drugače poje poljski, drugače zopet španjski, ali francoski in nemški Jud. Kajti Jud se prilagodi značaju naroda in dežele, v kateri stanuje. Seveda so te razlike le akci

dentalne; osnovni črtež psalmov pa je isti. Ti obredni spevi se gibljejo le v majhnih intervalih, navadno v sekundi in v terci, le pri posebnem poudarku se vzdigne melodija iz tonike na kvarto ali kvinto. Marsikateri glasbeniki trdijo, — mogoče čisto pravilno, — da je značaj gregorijanskega petja popolnoma isti kakor pri starem judovskem petju. Saj je nastalo cerkveno petje prvih kristijanov pri Judih, torej ni nemogoče, da so se prvi kristijani posluževali judovskih napevov. Klemen Aleksandrijski († okoli 217) nam pripoveduje, da so peli v krščanski cerkvi take pesmi, kakor v Salomonovem tempelju, in da so se pri vsaki maši čule judovske melodije.

Pri Judih so navadno prepevali le možki, in tako petje se je zvalo „seminith“. Vendar nahajamo tudi ženske pevke in to petje se imenuje „alamoth“. Njihovo petje je bilo jednoglasno, a po združenju možkega in ženskega petja je dobila pesem povsem drug značaj. To združeno petje se imenuje magadizacija. To ime ima petje od nekega glasbila „magadis“, na katerem se je igralo v oktavah. (Tudi Grki so imeli harfi podobno glasbilo, katero imenuje Anakreon „magadis“.)

Leopold A. F. Arends omenja v svoji knjigi „Ueber den Sprechgesang der Vorzeit und die Herstellbarkeit der althebräischen Volksmusik“ (Berlin 1867), da so v hebrejščini znamenja za samoglasnike ob jednem pomenila note in imenuje neko tako hebrejsko biblijo, katera se nahaja v sinagogi Ben Esra sofer v Kajiri. Vendar je to do sedaj še domneva, katera bo najbrže še dolgo čakala rešitve.

Judje so ljubili godbo in tako je samo ob sebi umevno, da so se posluževali tudi glasbil. Teh pa večinoma niso sami izumeli, ampak prevzeli so jih od Egipčanov, Asircev in Babiloncev. Na makabejskih denarjih in na kolajnah vlitih v spomin osvobojenja Jeruzalema nahajamo več glazbil, tako n. pr. lire s 3, 5 in 7 strunami in ravne trompete (hazozrot). Zadnje je dal že Mojzes na božje povelje delati iz srebra, da bi dajali ž njimi duhovniki ljudstvu znamenje, kedaj naj se zbere k službi božji.

Druga trobila so pa: šofar, močno zaviti rog, kateri je imel jako močan glas (tega so najbrže rabili pri Jerihi), in keren, nekoliko manj zaviti rog; piščali in sicer večja z imenom nekabhim, in manjša halil. Rabili so tudi dvojno piščal, o kateri nekateri mislijo, da so jo imenovali mašrokita. Nekateri menijo, da so imeli Judi tudi že orgle, z imenom magrefa. Vendar je do sedaj popolnoma neznan, kaj je bila magrefa, — ali pavke, ali piščal ali pa še celo neka lopata. Talmud pravi, da je vzel po končani daritvi levit neko orodje, magrefo imenovano ter je vrgel na tla, kar je povzročilo velik ropot. V knjigi „Erachin“ se pa govori o „magrefa Erakin“, ki je bilo najbrže glazbilo s piščalmi. M. Arnold navaja v svoji razpravi „D'Outrein: de clangore Evangelii“ pričevanje Jom Toba, kateri pravi, da je bil magrefa nekak zabož z desetimi luknjami. V vsaki je tičala jedna piščal tudi z 10 luknjicami, tako da je vsaka piščal piskala deset glasov. Po tem takem je imelo 100 glasov in sicer je povzročevalo tako močen šum, da se je slišalo na 10 milj daleč. Pravilnejša in verjetnejša je razlaga Saalschütz-ova. On meni, da je bila magrefa nek zabož, kateri je imel 10 predalov in v vsakem predalu je bilo 10 razno velikih piščalk. Dolgo je bilo glasbilo okoli 1 m.

Najbrže je imelo tudi meh, in mogoče, da je bil meh podoben magrefi-lopatici, vsled česar je tudi glasbilo dobilo seveda v napačnem smislu ime magrefa. Prej omenjena knjiga „Erachin“ govori pri magrefi tudi o klaviaturi (manubrium). Marsikateri učenjaki kot Salomon van Til pa dvomijo, da je li kaj resnice na tem, ali je magrefa celo izmišljotina in baharija talmudistov, Imeli so pa Judje neko drugo glazbilo, imenitnejše od magrefe, namreč ordabalos ali kardavalin (grški *ὀρδαβῶλις*), orgle na vodo, katere so pa tudi Grki in Rimljani že poznali. Te so rabili samo zasebno.

Druga glasbila, katera so rabili Judje so: trikotna harfa, kinor z 10 strunami; maanim s štirikotnim resonančnim dnom in jedno črevesno struno, podobno monokordu, in boben tof, podoben egipčanskemu. In če omenim še posavne, mislim da sem naštel večinoma vsa judovska glasbila. (Nekatera glasbila prav dobro opisuje gosp. kanonik dr. Fr. Lampe v 4. snopiču svojih zgodb str. 470.)

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Idrije 22. februarja. (Konec.) — Če so orgle razglašene je zoprno, ako je pa pevski zbor razglašen in razdrt, je pa silno žalostno. Iz svoje 25letne skušnje bi Vam marsikaj navedel o takem razglašenju, a ne smem se spuščati preveč v posameznosti; znal bi kateri kaj nase obrniti, zamera bi bila že tu in disharmonija bi se že pričela.

Poglejmo le orgle. Register pri registru stoji v omari, mirno vsak na svojem mestu, dostojno, kakor se za cerkev spodobi. Keđar ga organist odpre, poje; dá mu z zapiranjem znamenje in pokaže, da je za sedaj svojo dolžnost spolnil, molči in se ne pritoži, če tudi celo mašo več na vrsto ne pride. Nekako živ register so cerkveni pevci poleg orgel. Dostojno in mirno naj bo njihovo vedenje, brez šuma in sikanja, brez nepotrebnega popraševanja in govoričenja, da se potoži: ministrantje pred altarjem in pevci na koru se najbolj šumno obnašajo. Se odkaže kaka „solo“, da pojo vsi pevci enega glasu, se primeri, da ni pravega soglasja, ne primernege povdarka, ne pravega izraza; si organist pomaga, da odkaže „solo“ le enemu pevcu. In hitro završi: „Zakaj pa ta, zna li kaj več, kot mi, ima li lepši in močnejši glas, kot nas kateri?“ in že po strani gledajo solista in organista. Tu je že razglašenje.

Registri so nadalje pokorni orglavcu, ne tako pevci. Odloči organist, to-le se ho pelo, že ne ugaja. Enemu se zdi to že premlačeno, drugemu je zoprno, da ga kar slabost obhaja, če bi moral to peti, tretji poprašuje zakaj ne one pesmi, ki ljudem ugaja, četrti zopet trdi, da bi bila ona lepša in bolj primerna itd.

Med vsemi registri se „mixture“ najprej razglasi; zakaj, je znano. Pri nas je trikratna mixture, to se pravi tri pišali pojo ob enem za en glas. A te tri niso enake, ena je še enkrat tako velika, kot mala, srednja nekako veže oba. A naj se le ena razglasi, je že vrisanje ko pritisneš tipko. To je večkrat vzrok, da med pevci soglasja ni. Mali pevci-novinci pristopijo, niso še dovolj izvežbani, glas jim ni še čist, uglajen in izvežban, zato jih večkrat stari pevci ne marajo, meneč, da že sami zadostujejo, ko so zadostno izurjeni. Organist pa le mora skrbeti za naraščaj. Saj od starih pevcev eden stan spremeni, drugi zapusti domači kraj, tretji spremeni službo, ki mu ne dopušča več sodelovati, četrti izostane, ker se mu več ne poljubi peti, je kaj razžaljen in tako dalje; kdo bi naštel vse vzroke občutljivim pevcem! Organist bode kmalu sam ostal pri orglah na koru, ako ne bode skrbel, da vedno nove moči prihajajo k pevskeemu zboru. Kakor se toraj pri vsakih večjih orglah nahaja „mixture“, tako mora biti vedni naraščaj pri pevcih, da novinci pristopajo k izvežbanim, mladi k stariim. Ako jih ti radi ne sprejmo, ali se nejevoljno na nje ozirajo, je že spak, „mixture“ je razglašena.

Včasih se igra bolj na tihe registre, na one, katerih največja pišal meri 8 čevljev. Le začetkoma in na koncu je bolj glasno in ob večjih praznikih na polne orgle, z vsemi

registri, da je bolj slovesno. Tudi cerkveno petje mora biti bolj tiho, saj nadomešča molitev. V cerkvi se ne poje kakor v gledališčih, kjer kateri le svoj glas izkazuje, kjer se gre za kako presenečenje, se izraža brzo se izpreminjajoče duševno stanje, kakor strah, boleost itd. Le, kedar nanašajo besede, ali se hoče bolj zahvala ali navdušenje izreči, so akordi bolj veličastni, melodija bolj živahna, znamenje ff pravi, da tu pojmo le markantno z glasom na dan.

Prave orgle imajo registre, ki imajo bolj resen, dostojen, če tudi mil ali mogočen glas, pravimo, da morajo imeti cerkveni značaj. Enako je s cerkvenim petjem. Mora biti službi božji primerno, resno če tudi veselo, vselej dostojno, naj bode tudi v molu bolj žalostno, sploh nikoli ne pretirano.

Pa da vas predolgo ne mučim, sklenem s kratko željo. Orgle naj nam bodo v zgled našega obnašanja v cerkvi, orgle zgled našega prednašanja, orgle nam navodilo k skupnemu sporazumljenju in potrpljenju. Le enkrat so se nebeske orgle razglasile, a hitro so odstranili neharmonične glasove; preskrbljeno je tudi, da se to nič več ne ponovi. Tudi mi ne trpimo pri pevskem zboru nobenega nasprotovanja, nobene disharmonije, saj imamo edino plačilo za to, da bomo lahko enkrat nebeskemu orglarskemu mojstru rekli: Ti, nadangelj Mihael, vidiš, jaz sem na zemlji pel na cerkvenem koru Bogu na čast, od ljudi družega plačila nisem prejel, kakor le kako pikro zbadajočo besedo in ojstro kritiko; ne pozabi tega dajati na tehtnico sedaj, ko tehtaš in ceniš naše zasluge. In prepričan sem, da on kot vesten in do pike natančen mojster tega ne bo odklonil. Pustili bomo takrat not na zemlji; ako bom jaz tako srečen, da bom tudi tam stal sredi med vami, bom tudi pustil taktirko na idrijskem koru, a vsi skupaj se pa pridružimo nebeskemu velikemu zboru. To želim Vam in samemu sebi!

Iz Metlike. Srce poskakuje veselja bravcu C. Gl-a, če zasleduje njegove dopise. In kaj bi tudi ne? Saj se vendar že večinoma probuja cerkvena glasba; na premogih krajih se poje že lepo v cerkvenem duhu. Da, celo na kmetih, notri med gorovjem sem slišal že peti strogo liturgično mašo. Hvalevrédno je to. Vsacemu cecilijancu mora dati to novega poguma za našo težko nalogo in vsacemu prijatelju cerkvene glasbe se srce širi, ko vidi, koliko se že po raznih krajih dela za čast božjo. Ali je torej nemogoče kaj takega tudi pri nas? Ali naj se samo naša župnija upira pravilom svete cerkve? Kdor količkaj čita C. Gl., mora mi priznati, da ni dostojno kaj takega v cerkvi, kar se še pri nas nahaja. Med tem, ko drugodi že latinske maše pojejo, sliši se pri nas še vedno le stari „Pred Bogom“ v neštevilnih napevih; saj gre skoraj v vsako melodijo ta tekst. Če je par not odveč, ven ž njimi; če jih manjka, se dostavi nekaj in nova „Maša“ je gotova.

Smelo trdimo, da ga ni menda človeka v župniji, ki bi ne znal peti vseh pesmi, ki se pojejo na koru na pamet. Saj so si podobne vse kot stari krajcar in nova helerja po vrednosti.

Nočem reči, da ni slovensko petje sploh več morda dostojno v cerkvi, ne, tega nikdar; pač pa bi bilo čas začeti že enkrat s kako novo pesmijo, če ne že z latinsko, vsaj s kako slovensko, saj jih imamo — hvala Bogu — že dovolj. Sedaj se samo „Tantum ergo“ in pa „Genitori“ latinski poje in še to v pristni (?) latinščini, da je groza. Če poje pevka — „fige“ mesto fides (— „s“ pri fides se že tako ne sliši, ker pride za njim supplementum), seveda g. orglavca nič v ušesa ne zbode, ali pa ne sliši.

Sploh je milovanja vredna naša župnija glede cerkvenega petja. Niti toliko ni napredovala, da bi smela reči, da ima zbor vsaj iz dveh stalnih pevk. Kako lahko bi imel tu g. orglavec lep močan mešan zbor. V mestu so kaki trije g. učitelji, to je nekaj. Ko bi si znal in hotel te pridobiti, bi mu gotovo radi pomagali na koru. Razen tega je še veliko drugih glasov, ki bi mu bili gotovo radi na roko — a manjka menda zanimanja za vso stvar. Čudno je, da v takih razmerah vztrajajo še farani. Pa kaj hoče ubogo ljudstvo?

Da ima pa naše ljudstvo okus za kaj lepega, nam je dokaz to, da roma v Novomestu ob večjem prazniku, kadar so odpustki, veliko ljudi, ki kar koprne slišati petje ubranega zbora novomeškega. Teden dni se potem govori o krasnem petju v „kloštru“ v Novemestu. Ali bi ne bilo dobro, ako bi moglo slišati kdaj tudi doma v domači cerkvi, ki je človeku vendar najbolj priljubljena, tako petje „kot v nebesih“?

Vzrok temu gotovo ni „pičla“ služba organistova. Malo je služb na Kranjskem, ki bi bile tako mastne, kot je ta pri nas.

Glede orgljanja samega nočem preveč govoriti, bojim se, da bi ne dolgočasil č. bravcev. Le toliko naj mi bo dovoljeno izpregovoriti, da je v cerkvi v mesto da bi orgljanje vspodbujalo ljudstvo nekako k molitvi, cela banda. Ko bi ne bilo ravno v cerkvi, gotovo bi ljudje plesali; pa toliko so še pametni, da se sposobno obnašajo.

Ne mislimo s tem očitati g. organistu nikake nevere ali brezbožnosti. Bog varuj!

Razun tega pa pristopijo še k vsemu temu stare orgle. Najprej je treba gotovo orgle zamenjati z novimi. Bog vedi, kdaj so že izdelane.

Saj njihovo starost kaže tudi ves slog. Prostornino imajo tako, da bi imela cela družina notri lahko stanovanje; pa še mehanizma nimajo.

Tipke so že storile svojo dolžnost. Polovica jih že ne poje, ali pa poje tako hripavo, da se Bogu usmili, poslušati njih glas. Poglejmo registre. Ni mi mogoče popisati vsega; kaj bi prišlo ven, ako bi igral „pleno“. Gotovo se kor podere. Polovica registrov ni več za rabo. Take orgle nikakor toraj ne morejo služiti več v čast božjo pri službi božji. Kaj nasisli misli ubogi tujec, kadar pride v cerkev med tako mašo. Skrajni čas je torej, da se kaj stori za nove orgle in novega — organista. Potem se nam bo odprlo novo obzorje. Ljudstvo bo videlo, da se dá tudi doma narediti petje, kakoršno naredijo „studentje v kloštru“ in gotovo bi bilo zadovoljno in se vnelo za božjo čast. To bi gotovo podpiralo zelo, zelo delovanje uboge duhovščine, ki se toliko trudi za blagor naš v dušnem in — telesnem oziru. Kje bi še bili, če bi ne začeli že navdušeni duhovni nas reformirati! Zato upajmo na boljšo bodočnost, da se nam tudi tu razjasni nebo.

M. M.

Iz tržaške okolice. Z reformo cerkv. petja gre tukaj zelo počasi; v Trstu in po okolici sliši se še vedno le „teatralne maše“. (Condotti, Rizzi, Rotta, Dolzan, Disiro, Fiegl et consortes).

Ljudstvo je zelo razvajeno; velicega praznika si ne more niti misliti, ako ni velika peta maša alla „pum-tà-tà-tà. (Tempo-polka, valček itd.) Čim več grmenja in hobnanja, tim večja pohvala.

Dela je mnogo, — ali delavcev malo; — organisti in duhovniki (razen par izjem) se ne zavedajo svojih dolžnosti. — Po okolici in bližnjem Krasu so namesčeni po največ samonki ali pa orglajo učitelji, katerim primanjkuje časa ali pa zmožnosti baviti se z reformovanjem. Največ je temu kriva tudi majhna plača — (120 gl. na leto). — Bolj izurjeni poiščejo si drugod boljše službe, drugi pa delajo po plačilu. — Nove mužikalije, mora jih, za to navdušeni organist iz lastnih dohodkov kupiti, ker cerkve navadno za to ne marajo delati stroškov, pač pa mora biti za Velikonoč, sv. Rešnje Telo in druge prilike v cerkvenih procesijah godba (!), katera igra poskočnice in koračnice.

Med tem, ko je na Kranjskem in drugod reformacija že v najlepšem razvitku, se še vedno med nami dobi večina, katera o cecilijanski ideji niti ne sanja. Temveč splošno misli, da druge cerkvene glasbe ni, nego ta, katera se sliši v tržaških gledališčih — pardon — cerkvah!

Res, skrajni je čas, da bi se tudi v tržaški škofiji začelo bolj delovati za razširjenje prave cerkvene glasbe.

Anon.

Iz Rima. — Zopet je nastopil v Italiji nadarjen glasbenik, čegar večje delo, oratorij „San Pietro“, se je meseca januarja večkrat proizvajal v Rimu, frančiškan P. Hartmann, organist pri cerkvi „Aracoeli“. Njegov oratorij, čegar besedilo je vzeto iz sv. pisma in iz liturgičnih knjig in motivi, posneti po gregorijanskih melodijah, je jako lepa skladba. Predočuje se nam v prvem delu, kako je pozval Zveličar Petra med svoje učence, v drugem bogati ribji lov in v tretjem, kako mu je Kristus izročil vrhovno oblast v svoji cerkvi.

Zakaj pa da občinstvo te skladbe ni pozdravilo s takšnim navdušenjem, kakor Perosijev oratorij „Vstajenje“, se lahko pove: Ker je zložena v čisto drugem duhu, kakor skladba Perosijeva. Perosiju je poglavitna stvar mogočen orkester, in včasih se vidi, da pri njem orkester nadvladuje posebno samospeve: v zborih ima malo polifonije, v harmoniji je jako drzen, kromatike rabi mnogo, in to so mu sredstva, katera spretno uporablja in z njimi doseže velike efekte; vrhu tega je mojster v instrumentaciji. Vse to preseneči poslušalce — posebno vročekrvne Italijane.

Tudi Hartmann je spreten v instrumentaciji, toda njegov slog je različen od Perosijeva. V zborih rabi polifonijo; spretno imitira motive, katere je posnel po koralu, na pri-

mernih mestih pa vložil veličastno fugo, kakor je to storil na koncu prvega dela „Confiteantur Domino misericordiae ejus“ in na sklepu oratorija izrazi svoja čuvstva v mogočni fugi „Tu es Petrus! Alleluja!“ Na koncu drugega dela nam kaže veselje Jezusovih učencev nad izvolitvijo Petrovo v kanonu „Statuit ei Dominus“ (Eccles. c. 45.). Za občinstvo je bilo to malo pretežno in zato „ni vlekle“.

Hartmann je pokazal svojo spretnost v tako težavnih stavkih. Motivi so v obče srečno izvoljeni. Le škoda, da orkester včasih zatopi jasnost in sestav fuge. Vedna menjava orgel in orkestra s spremljavi samospbevov (posebno baritona [Kristus]), mi ni všeč.

S skladbami v takem slogu se gotovo gladi pot reformi cerkvene glasbe, ki je v Italiji vrlo potrebna. Da bi se le skoraj pričela! Treba bode orati ledino; dela je mnogo, a delavcev malo!

—a—

Razne reči.

— Romarjev ljubljanske škofije se je nad 600 (in ne nad 400, kakor smo zadnjič rekli) s svojim višjim pastirjem, premil. gospodom knezoškofofom Antonom Bonaventuro dné 23. aprila odpeljalo čez Pontafel, Loreto in Assisi v Rim, kamor so sicer trudni, a zdravi in veseli dospeli dné 25. aprila zjutraj ob 6. uri. Med njimi je 45 pevcev in pevk, kateri se (po brzozavnih poročilih) s svojim krasnim petjem povsod odklikujejo, kjer se dajo slišati. Ker je „C. Gl.“ u o tem obljubljen posebno poročilo za prihodnjo številko, naj danes zadostuje le-ta kratka notica in želja, da se vsi srečno v domačijo povrnejo.

— „Glasbena Matica“ je imela dné 7. aprila v veliki dvorani „Narodnega doma“ pod vodstvom svojega nad vse marljivega vodje gosp. Mateja Hubad 3. redni koncert, kateri je zopet gledé števila sodelujočih moči, proizvajanja in izbranih točk pokazal, da je glasbeni zavod in voditelj njegov vsake hvale vreden. Koncert je obsegal dva dela; v drugem delu se je proizvajal genialnega Dvořaka oratorij „sv. Ljudmila“ s 170 grli. Zbori, soli in orkester — vse je bilo dovršeno in je povzročilo nenavaden vtis na poslušalce, kateri so vkljub nenavadni dolgosti koncerta vztrajali pazljivi in navdušeni. Živela „Glasbena Matica!“

— V Turinu so ustanovili „cerkveno-glasbeno šolo“ pod varstvom sv. Alfonza Ligvorija. Učilo se bode: liturgija in glasbeno leposlovje, gregorijansko petje, orgljanje, harmonija, kontrapunkt, zgodovina cerkvene glasbe in dirigovanje. Turinski škof, kardinal Richelmy se posebno zanima za ta novi zavod, od katerega se pričakuje mnogo sadu za Italijo.

— V Madridu nabirajo prav pridno denar za popolno in kritično izdajo skladb slovečega rojaka, franciskana Tom. L. da Vittoria. Preskrbela jo bode tvrdka Breitkopf & Härtel v Lipskem v 8 zvezkih, ki bodo obsegali motete, maše, magnificat, himne, sponsorie, psalme, antifone i. dr., tudi doslej še neznane skladbe, skladateljev životopis ter bibliografične in kritične opazke.

Oglasnik.

Litanije v čast presvetemu **Srcu Jezusovemu** zložil Alojzij Mihelčič, organist na Stangi, opus I. Cena autografovani partituri 15 kr. (30 vin.) Napevi so lahki, priprosti; prvih 5 klicev ima dva napeva, v katerih naj poje 1. bas in v odgovoru tenor pri sklepu „e“, ne septimo „g“, ki je neumestna in ruši tek harmonije — ali mora tu sklep na vsak način imeti neizogibno septimo? Nikjer ni naznanjeno, kaj da poje moški četvero-spev, kaj pa mešani zbor; skladatelj se zanaša na znano navado. Klici „Srce Jezusovo“ so razdeljeni na tri dele; prvih 11 ima odgovor kakor prejšnji 4 „Bog Oče“ itd., samo namestu predzadnje četrтинke „cis“ sta v sopranu dve osminki „h-cis“, kar utegne motiti. Drugih in tretjih 11 klicev ima premeno napeva že na 4. predzadnjem zlogu, a podčrtan je povsodi stoprav predzadnji zlog — naj se toraj pazi! Autografična uprava bi bila lahko uglednejša in bolj jasno ter razločno pisana. Sicer priporočamo le-te litanije, v cerkvenem duhu zložene.

Današnjemu listu je pridana 4. številka priloge.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glash. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga **Cecilijino društvo**. — Tiska **R. Milic**.